

Світлана Володимирівна Мішина

к.е.н., доцент, доцент кафедри соціальної економіки ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ORCID 0000-0003-4925-5998

Олександр Юрійович Мішин

. к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин,

ХНЕУ ім. С. Кузнеця ORCID 0000-0003-1687-4805

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАРАХУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ СТИПЕНДІЙ В УКРАЇНІ

Соціальному захисту здобувачів фахової передвищої та вищої освіти повинна приділятися належна увага не тільки Міністерством соціальної політики, а й закладами освіти. Розгляд питань призначення та виплати соціальних стипендій здійснюється з акцентуванням уваги на аналізі, перш за все, існуючого нормативно-правового забезпечення. Літературні джерела розглядаються у площині запозичення успішного зарубіжного досвіду.

Здобувачі фахової передвищої та вищої освіти, які мають право на отримання соціальної стипендії, подають пакет необхідних документів саме до закладів освіти. Тобто, на заклади освіти покладаються функції інформування здобувачів освіти, прийому пакету документів, чим і обумовлена актуальність теми дослідження.

Метою дослідження є аналіз існуючого нормативно-правового забезпечення нарахування соціальних стипендій.

Нарахування та виплата соціальних стипендій здійснюється на основі Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) закладів фахової передвищої та вищої освіти [1].

У згаданому Порядку [1] визначено перелік отримувачів соціальної стипендії, про що і свідчить рис. Отримання соціальної стипендії можливе здобувачами вищої освіти до закінчення навчання, але не більше, ніж до 23 років.

Отримувачі соціальної стипендії	
	діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, та особи з їх числа у разі продовження навчання до 23 років або до закінчення закладу освіти, а також студенти (курсанти) такого закладу, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків
	особи, які мають право на отримання соціальної стипендії як постраждалі внаслідок Чорнобильської катастрофи
	шахтарі, які мають стаж підземної роботи не менш як три роки
	особи, які стали студентами протягом трьох років після здобуття базової та/або повної загальної середньої освіти, батьки яких є шахтарями, що мають не менш як 15 років стажу підземної роботи або загинули внаслідок нещасного випадку на виробництві чи яким встановлено інвалідність I або II групи
	особи, визнані постраждалими учасниками Революції Гідності, учасниками бойових дій, та їх діти (до закінчення дітьми навчання у закладі освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років)
	діти, один з батьків яких загинув (пропав безвісти) у районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації
	діти, один з батьків яких загинув під час масових акцій громадянського протесту або помер внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час масових акцій громадянського протесту (до закінчення навчання у закладі освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років)
	діти, зареєстровані як внутрішньо переміщені особи (до закінчення навчання у закладі освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років)
	особи, яким призначені соціальні стипендії Верховної Ради України для студентів закладів освіти з числа дітей-сиріт та дітей з малозабезпечених сімей
	діти з інвалідністю та особи з інвалідністю I-III групи
	студенти з малозабезпечених сімей
	особи з інвалідністю внаслідок війни та їх діти (до закінчення дітьми навчання у закладі освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років)
	діти, які проживають у населених пунктах на лінії зіткнення (до закінчення дітьми навчання у закладі освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років)

Рис.. Отримувачі соціальної стипендії на основі опрацювання джерела [1]

Отримувачами соціальних стипендій можуть бути студенти (курсанти), які навчаються за державним замовленням у закладах фахової передвищої освіти державної форми власності за денною або дуальною формою здобуття освіти, у закладах вищої освіти державної форми власності за денною формою здобуття освіти та їх структурних чи відокремлених структурних підрозділах, що не мають статусу юридичної особи, та не перебувають в академічній відпустці [1]. Отже, заклади освіти повинні інформувати здобувачів освіти про можливість та необхідні документи для отримання соціальної стипендії.

Відповідальність закладів освіти за отримання здобувачами освіти соціальних стипендій полягає у такому:

1) уповноважена особа, що визначена керівником закладу освіти, приймає документи, формує на кожного студента (курсанта), який звернувся за призначенням соціальної стипендії, особову справу;

2) завірені копії особових справ здобувачів освіти в десятиденний строк з дня звернення студента (курсанта) передаються уповноваженою закладом освіти особою до органу соціального захисту населення за місцезнаходженням відповідного закладу освіти.

Орган соціального захисту населення за місцем знаходження закладу освіти в п'ятиденний строк з дня отримання завіреної копії особової справи вносить відомості про студента (курсанта), який має право на отримання соціальної стипендії, до Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги, шляхом формування персональної облікової картки.

Соціальна стипендія призначається студентам (курсантам):

першого року навчання до першого семестрового контролю – з місяця зарахування до закладу освіти на період до першого семестрового контролю згідно з навчальним планом;

першого року навчання після першого семестрового контролю, інших років навчання - з місяця, що настає після закінчення семестрового контролю згідно з навчальним планом, на період до визначення результатів наступного семестрового контролю або (якщо в останньому семестрі відповідно до

навчального плану за певною спеціальністю (певним напрямом підготовки) семестровий контроль не передбачено) до закінчення навчання. Розміри соціальної стипендії наведено у табл.

Таблиця

Розміри соціальної стипендії для учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, студентів (курсантів) закладів фахової передвищої та вищої освіти денної форми навчання, що навчаються на бюджеті [1]

Категорії отримувачів	Відсоток прожиткового мінімуму	Залежність від віку отримувача
Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, – 150 відсотків розміру прожиткового мінімуму для дітей віком від 6 до 18 років, установленого законом на 1 січня відповідного календарного року	150 відсотків прожиткового мінімуму	для дітей віком від 6 до 18 років, установленого законом на 1 січня відповідного календарного року
Особи з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також учнів та студентів, які в період навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків (батьки яких померли/оголошені померлими, загинули або пропали безвісти)		для працездатних осіб, установленого законом на 1 січня відповідного календарного року

У місяці, в якому студенти (курсанти) закладів освіти з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, досягли 18-річного віку, соціальна стипендія виплачується за цей місяць у розмірі 150 відсотків прожиткового мінімуму для дітей віком від 6 до 18 років, установленого законом на 1 січня відповідного календарного року, з наступного місяця – у розмірі 150 відсотків

прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня відповідного календарного року”.

Зменшення стипендії здійснюється таким категоріям отримувачів [1]:

студентам індустріально-педагогічних закладів фахової передвищої освіти, які навчаються за програмами підготовки майстрів виробничого навчання і забезпечуються безоплатним триразовим харчуванням, – 50 відсотків, а тим, що забезпечуються безоплатним одноразовим харчуванням, – на 20 відсотків;

курсантам закладів освіти, які перебувають на державному утриманні на 50 відсотків.

Для отримання соціальної стипендії студенти (курсанти) звертаються до закладу освіти за місцем їх навчання і надають документи, як [1]:

1) заява;

2) довідка про присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків;

3) студентський квиток;

4) копія рішення органу опіки та піклування про надання статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, або витяг з обліково-статистичної картки дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування;

5) копія (за наявності):

свідоцтва про смерть батьків;

довідки з гірничого підприємства із зазначенням стажу підземної роботи (або довідки з Пенсійного фонду України із зазначенням стажу такої роботи);

акта про нещасний випадок, пов'язаний з виробництвом, за формою Н-1;

довідки медико-соціальної експертизи;

свідоцтва про смерть батька (матері);

посвідчення постраждалого учасника Революції Гідності;

посвідчення учасника бойових дій встановленого зразка;

довідки органу соціального захисту населення про перебування на обліку в Єдиному державному автоматизованому реєстрі осіб, які мають право на

пільги, за зареєстрованим (фактичним) місцем проживання з посиланням на норму законодавства, відповідно до якої встановлено статус учасника бойових дій, або копію довідки про участь особи в антитерористичній операції;

документа, що підтверджує загибель (зникнення безвісти) одного з батьків, виданий військовим формуванням, правоохоронним органом спеціального призначення, або рішення суду про визнання безвісно відсутнім;

довідки або посвідчення встановленого зразка члена сім'ї загиблого (померлого) ветерана війни;

довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи;

розпорядження Кабінету Міністрів України про призначення соціальної стипендії Верховної Ради України студентам закладів фахової передвищої та вищої освіти з числа дітей-сиріт та дітей з малозабезпечених сімей;

медичного висновку про дитину-інваліда віком до 18 років або копію довідки медико-соціальної експертизи;

довідки органу соціального захисту населення про призначення сім'ї допомоги відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям";

посвідчення особи з інвалідністю внаслідок війни встановленого зразка;

довідки про реєстрацію місця проживання особи встановленого зразка, яка містить відомості про реєстрацію місця проживання особи у населеному пункті на лінії зіткнення.

Таким чином, заклади освіти мають відповідальність за формування особових справ та своєчасне їх надання до органу соціального захисту населення.

Список літератури

1. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виплати соціальних стипендій студентам (курсантам) закладів фахової передвищої та вищої освіти: Постанова КМУ від 28 грудня 2016 р. № 1045 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-2016-%D0%BF#n16>.